

Nalegsel van Drentse Raven

Corvus Corax succesvol

Rob G. Bijlsma

Raven zijn de goden van de bossen. Dat Drenthe sinds 2003 weer broedende Raven telt (nou ja, 1 paar), mag als een enorme verrijking van de provincie worden aangerekend. In 2007 bracht het paar in West-Drenthe vier jongen groot in een nalegsel, waarvan er drie enkele weken na het uitvliegen nog in leven waren. Zaak om ogen en oren in de rest van de provincie open te houden!

In 2003 en 2004 werden bij een paartje Raaf in West-Drenthe telkens 3 en 3 jongen geringd, waarvan er resp. 2 en 3 uitvlogen (Bijlsma 2003, 2004). Ditzelfde paar deed een mislukte broedpoging in 2005, waarna het mannetje van vermoedelijk dit paar op 19 augustus 2005 werd doodgevonden op het Aekingerzand (Bijlsma 2005). Deze broedgevallen waren de eerste in Drenthe sinds lange tijd, en de dood van het mannetje was dan ook een behoorlijke tegenslag.

Maar Raven zijn taaie rakkers. Al in 2006 zwierf er opnieuw een duo door de dreven van Berkenheuvel en omgeving; getuige het hoogteverschil in stemgeluid, en het sociale gedrag, ongetwijfeld een paar. De eerste waarneming van een duo dateerde van 4 februari 2006 (Berkenheuvel), gevolgd door dito waarnemingen rond de Bokkenleegte (Wapse) op 16 april, en op 19 september op het Wapserveld. De laatste melding betrof een paar dat uitgebreid zat te duetten, niet alleen een aanwijzing van een paar maar ook van interesse voor een broedplaats.

Broedgeval in 2007

Op 24 februari 2007 ontdekte ik een zwijgzaam opvliegende Raaf in geschikt habitat, die met zwoegende vleugels rondjes boven me bleef draaien. Ondanks een kwartier zoeken kon ik het nest niet vinden. Pas bij de volgende controle op 8 maart vond ik het nieuw-gebouwde nest, in een grove den *Pinus sylvestris* op 11.5 m hoogte; er werd toen gealarmeerd door een vogel die van (of van nabij) het nest kwam. Dit nest zat in het zicht van een vrij druk bewandeld en bereden pad (op 45 m afstand). Op 3 april bleek het nest te zijn verlaten zonder dat er jongen uit de eieren (aantal onbekend, want nestboom niet beklommen in eifase) waren gekomen. Een deel van de wollige nestinhoud hing over de nestrand en lag op de grond. De poepjes aan één zijde van de nestboom waren afkomstig van één van de ouders. Beide ouders zweefden boven het broedbos, echter zonder te roepen.

Nalegsel

Op 6 april bleek dat het paar inderhaast een nieuw nest op 180 m afstand van het eerste nest had gebouwd en betrokken; het betrof een grove den met warrig kruintje in kronkel, op 18.2 m hoogte en vlakbij een pad. Het terugberekende legbegin op basis van de maten van de nestjongen leerde dat ze al op 30 maart het eerste ei van hun nalegsel hadden geproduceerd. In de daaropvolgende weken werd ik geregeld door het nieuwe mannetje geschaduwd zodra ik me binnen 100 m van het nest waagde. Een prettige bijkomstigheid was dat geen van beide vogels de neiging had me te volgen na een bezoek aan de nestomgeving; bij het vorige paar was dat wel het geval, en dat zorgde voor de nodige onrust.

Vanaf 2 mei stond het vrouwtje geregeld op het nest, en begon er zich een poepcirkel onder het nest te vormen; die laatste was op 22 mei al 2 m breed (gerekend vanuit de loodlijn van het nest). Luidkeels bedelen tijdens de voedingen werd vanaf 23 mei gehoord; op sommige dagen was dat over een afstand van minimaal 400 m te vernemen (bij rustig weer).

De volbevederde jongen werden op 31 mei geringd (Foto 1); ze hadden toen al een leeftijd van 35-39 dagen. Alleen het vrouwtje was op dat moment aanwezig. Ze ging eerst behoorlijk tekeer, maar sloeg later het hele zaakje van korte afstand vanuit een boomtop gade om pas weer in overdrive te gaan toen ik de boom uitklom. Het nest bevatte twee mannetjes (vleugels resp. 295 en 288 mm, gewichten resp. 1240 en 1240 g) en twee vrouwtjes (vleugels resp. 285 en 270 mm, gewichten resp. 1060 en 1040 g). De laterale pootdikte varieerde van 10.0-10.30 mm (zonder de schuifmaat hard aan te drukken); de stalen 13 mm ringen slobberden dan ook om de poot en een ringmaat van 11 mm (beter nog: 12 mm) is aan te raden. Het oudste jong ging na de ringsessie op een zijtak tegen het nest staan, de overige jongen bleven rustig plat in de nestkom liggen, de snavel rustend op de nestrand (Foto 1).

In de tweede helft van de jongenfase was het mannetje geregeld de hort op, maar het vrouwtje zat meestal trouw op wacht bij het nest. Soms kwamen ze beide poolshoogte nemen als ik elders in het gebied roofvogels controleerde. Zo verschenen beide Raven op 6 mei boven een buizerdnest op 2700 m afstand van het ravennest, waar ze aandachtig door de drie jonge Buizerds werden gadegeslagen. De hangende en scheefgehouden koppen van de Raven lieten duidelijk zien dat ze mij in de peiling hadden bij het buizerdnest.

Op 4 juni waren twee van de vier jongen uitgevlogen; op 11 juni ontbrak iedere activiteit rond het nest. Kennelijk was de familie afgetaaid.



Foto 1. Vier volbevederde jonge Raven (35-39 dagen oud) op zwaar bescheten nest in grove den, West Drenthe, 31 mei 2007 (Rob Bijjsma); het oudste jong zit op een tak naast het nest. Platliggen bij gevaar is een kenmerkende ravenreactie, waardoor het jongental vanaf de grond zelden goed is te tellen.

Four fully feathered Raven chicks (35-39 days old) on a newly built nest in Scots pine, western Drenthe, 31 May 2007.

Na het uitvliegen

Op 16 juni vond ik het ouderpaar met minimaal twee jongen terug op 2.5 km ten noorden van het nest, wonderlijk genoeg middenin in zo'n beetje de meest saaie fijnspar- en lariksvakken uit de wijde omtrek. Ik had verwacht dat ze in de bosrand of op het Aekingerzand zouden rondhangen, plekken waar meer voedsel voorhanden is dan in eenvormig productiebos. Op 14 juli vlogen drie jongen zelfstandig (althans: zonder begeleiding van de ouders) boven de Hoekenbrink. Een vierde jong is bij geen enkele waarneming na het uitvliegen gezien (Herman Slot, Wouter de Vlieger), en deze is vermoedelijk vroegtijdig verongelukt.

De laatste waarneming van een jonge Raaf stamt van 12 en 15 september 2007 (Bokkenleegte); deze vogel was links met staal geringd en moet welhaast één van de jongen van het 2007-nest zijn geweest. Latere waarnemingen van Raven hadden telkens betrekking op een tweetal, deels nog in rui en dus vermoedelijk het ouderpaar: 6 september, 9 oktober en 25 november, alle rond Wapserveld en Berkenheuvel (maar zich over vele km verplaatsend).

Literatuur

*Bijlsma R.G. 2003. Na 80 jaar afwezigheid broedt de Raaf *Corvus corax* weer in Drenthe. Drentse Vogels 17: 51-69.*

*Bijlsma R.G. 2004. Tweede broedgeval van Raaf *Corvus corax* in Drenthe. Drentse Vogels 18: 44-48*

*Bijlsma R.G. 2005. Drentse Raven-idylle *Corvus corax* in kiem gesmoord. Drentse Vogels 19: 58-61.*

*Summary: Repeat laying of Ravens *Corvus corax* in Drenthe successful.*

After almost a century of absence Ravens started to breed again in the northern Netherlands in 2003. A single pair raised 2 and 3 young in 2003 and 2004 respectively, but was not successful in 2005. In August 2005, an adult male, presumably belonging to this pair, was found freshly dead. Since early 2006, however, a pair again roamed western Drenthe, but apparently did not attempt to breed. In 2007, a newly built nest in a Scots pine *Pinus sylvestris* was found in early March, but this breeding attempt failed shortly afterwards. A repeat laying was produced in a newly built nest in a Scots pine some 180 m away from the failed nest. This nest produced 4 chicks (2 males weighing 1240 g on 31 May, 2 females 1040 and 1060 g respectively; wing lengths respectively 295 and 288 mm for the males, 285 and 277 mm for the females). Lateral tarsus width did not show sex-specific variation, ranging between 10.0 and 10.3 mm (no pressure on calliper). Egg laying in this repeat clutch must have started on 30 March. After fledging in early June never more than three young were recorded, the last observations made on 12 and 15 September (ringed juvenile).

Adres:

Doldersummerweg 1,
7983 LD Wapse,
rob.bijlsma@planet.nl